

คู่มือโครงการส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดนครพนม กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๑. ความสอดคล้อง

- ๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๑.๒ แผนแม่บท ด้าน บริหารจัดการทรัพยากรไม้และหวายแห่งชาติ (ร่าง)
- ๑.๓ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านที่ ๖ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของไม้และหวาย โดยพืชทั้งสองชนิดนี้ มีประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ และช่วยรักษาระบบนิเวศในบริเวณป่าที่ถูกทำลายให้สมดุลได้ในระยะเวลาอันสั้น ทำให้เกิดสภาพป่าได้อย่างรวดเร็ว ป้องกันลมพายุ และป้องกันการพังทลายของดินที่เกิดจากกระแสน้ำป่า นอกจากนี้ยังเป็นพืชอเนกประสงค์ที่มีการใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นพืชที่มีการส่งออกในรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร หัตถกรรม อุตสาหกรรม การเกษตร การประมง การปศุสัตว์ รวมไปถึงสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังใช้ลำไม้ไผ่ผลิตเป็นพลังงานทดแทนได้ในอนาคต เช่น น้ำมัน ไบโอดีเซล ก๊าซชีวภาพ จากลำไม้ไผ่ ใช้ผลิตถ่านกัมมันต์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมาก แต่สภาพของป่าไผ่ในปัจจุบันเหลือน้อยมาก เนื่องจากมีการตัดไม้ในธรรมชาติเกินกำลังการผลิตของป่า ถ้าไม่ช่วยกันปลูกไม้เพิ่มขึ้นก็จะเกิดปัญหาขาดแคลนไม้ไผ่มากยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน พบว่า ความต้องการไม้และหวายทั้งการใช้ในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่ผลผลิตที่ได้กลับมีไม่เพียงพอ และขาดเทคโนโลยี ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ เห็นชอบการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของไทยในองค์กรความร่วมมือด้านไม้ไผ่และหวายระหว่างประเทศ (International Network for Bamboo and Rattan – INBAR) และให้กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และหวายในพื้นที่ป่าเศรษฐกิจและชุมชน เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

จากความต้องการซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นในแต่ละปี จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้แก่เกษตรกรด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมพัฒนาการผลิต การแปรรูปและการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตไม้ให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและเป็นการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติอย่างยั่งยืน และด้วยประโยชน์อันหลากหลายมากมายของไม้และหวายจึงถือว่าเป็นพืชมหัศจรรย์ จึงต้องช่วยกันเพิ่มพื้นที่การปลูกให้มากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้แก่เกษตรกร และผู้เกี่ยวข้องในการแปรรูปไม้ได้อีกมากมายมหาศาลและพัฒนาการใช้ประโยชน์ให้สูงยิ่งขึ้นไป เพราะไม้ปลูกครั้งเดียวอยู่ได้นานหลายสิบปีกว่าต้นไม้จะตาย

ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อความยั่งยืน เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตไม้และหวายให้เพียงพอต่อความต้องการ สร้างอาชีพ สร้างรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคง และยังเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และถือเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่งด้วย

๓. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๓.๑ เพื่อส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพไม้และหวายให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

๓.๒ เพื่อพัฒนาความรู้ของเกษตรกรให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตไม้และหวายเพื่อการค้า

๓.๓ เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกร

๔. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

เกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวาย จังหวัดนครพนม จำนวน ๕๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการใน ๓ อำเภอ จังหวัดนครพนม ได้แก่ อำเภอนาแก เกษตรกร จำนวน ๓๐ ราย
อำเภอวังยาง เกษตรกร จำนวน ๓๐ ราย และอำเภอปลาปาก เกษตรกร จำนวน ๓๐ ราย

๕. กิจกรรม/วิธีการดำเนินงาน

การส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อความยั่งยืน ของจังหวัดนครพนม
งบประมาณ ๒๑๗,๕๐๐ บาท (สองแสนหนึ่งหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยบาทถ้วน) รายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

๕.๑ สร้างการรับรู้และความเข้าใจ และส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาความรู้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการผลิตไม้และหวาย งบประมาณ ๓๖,๐๐๐ บาท (สามหมื่นหกพันบาทถ้วน)

๑) รวมกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย
กลุ่มละ ๓๐ ราย โดยหากพื้นที่ที่ดำเนินการยังไม่มีกรรวมกลุ่มให้ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร
เพื่อถ่ายทอดความรู้

๒) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ผ่านกระบวนการการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรทางด้านการผลิต การตลาด และการรวมกลุ่ม
จำนวน ๒ ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ ๑ - วิเคราะห์สภาพพื้นที่ สภาพการผลิต และสภาพการตลาดของกลุ่มทั้งด้านที่เป็น
จุดแข็ง (เพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป) และด้านที่เป็นจุดอ่อน (เพื่อแก้ไขปัญหา) และระดมความคิดเห็นเพื่อ
กำหนดแนวทางในการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่

ครั้งที่ ๒ - ถ่ายทอดความรู้ตามประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพการปลูกไม้และหวาย
ของกลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การจัดระบบการผลิต เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต
แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ในเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

**๕.๒ การพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
ไม้และหวาย การตลาด การรวมกลุ่ม** งบประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนแปดหมื่นบาทถ้วน)

๑) **อบรมเกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวายเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย**
งบประมาณ ๑๒๖,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นหกพันบาทถ้วน) อบรมเกษตรกรด้านการผลิต การแปรรูป
การตลาด และการบริหารจัดการ กลุ่มละ ๓๐ ราย จำนวน ๓ กลุ่ม และศึกษาดูงานแปลงไม้/หวายที่ประสบ
ผลสำเร็จในพื้นที่ จำนวน ๑ ครั้ง

๒) **จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย (พันธุ์ ปุย ฯลฯ)**
งบประมาณ ๕๔,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นสี่พันบาทถ้วน)

- สำนักงานเกษตรจังหวัด / อำเภอ คัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจในการจัดทำ
แปลงเรียนรู้ และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

- สำนักงานเกษตรจังหวัด / อำเภอคัดเลือกพื้นที่ปลูกไม้และหวายที่มีศักยภาพ เช่น
พื้นที่ซึ่งเคยเป็นจุดเรียนรู้ดูงาน พื้นที่ที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการผลิตไม้และหวาย หรือพื้นที่ที่มี
ความต้องการใช้ไม้และหวายสำหรับใช้สอยในชุมชน โดยใช้พื้นที่ ๒ ไร่ เพื่อจัดทำแปลงเรียนรู้ โดยรัฐสนับสนุน
ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ไม้/ หวาย ปุยเชิงเดียว ปุยอินทรี เป็นต้น

๕.๓ ติดตามและประเมินสถานการณ์การผลิตไม้และหวาย งบประมาณ ๑,๕๐๐ บาท
(หนึ่งพันห้าร้อยบาทถ้วน)

ประเมินศักยภาพการดำเนินงานกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกร และสรุปผลการดำเนินงานโครงการ

๖. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี ๒๕๖๔			ปี ๒๕๖๕								
	ต.ค.๖๔	พ.ย.๖๔	ธ.ค.๖๔	ม.ค.๖๕	ก.พ.๖๕	มี.ค.๖๕	เม.ย.๖๕	พ.ค.๖๕	มิ.ย.๖๕	ก.ค.๖๕	ส.ค.๖๕	ก.ย.๖๕
๑. สร้างการรับรู้และความเข้าใจ และส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาความรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการผลิตไม้และหวาย				↔								
๒. พัฒนาความรู้ และศักยภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การตลาด การรวมกลุ่ม ๒.๑ อบรมเกษตรกรเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย และศึกษาดูงานแปลงไม้/หวายที่ประสบผลสำเร็จ ๒.๒ จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย (พันธุ์ ปุ๋ย ฯลฯ)						↔						
๓. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ							↔					

๗. งบประมาณรวมทั้งสิ้น

๗.๑ สร้างการรับรู้และความเข้าใจและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตไม้และหวายจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ งบประมาณ ๓๖,๐๐๐ บาท (อำเภอเบิกจ่าย)

๗.๒ การพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย งบประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนแปดหมื่นบาทถ้วน) แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย จำนวน ๒ กิจกรรม ดังนี้

๗.๒.๑ ฝึกอบรมและศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ งบประมาณ ๑๒๖,๐๐๐ บาท (อำเภอเบิกจ่าย)

๗.๒.๒ จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย (พันธุ์ ปุ๋ย ฯลฯ) งบประมาณ ๕๔,๐๐๐ บาท (อำเภอเบิกจ่าย)

๗.๓ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ งบประมาณ ๑,๕๐๐ บาท (จังหวัดเบิกจ่าย)

๘. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๘.๑ ผลผลิต (output)

เกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวาย จำนวน ๘๐ ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย

๘.๒ ผลลัพธ์ (outcome)

เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย

๘.๓ ตัวชี้วัด**- เชิงปริมาณ**

เกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวาย ๙๐ ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย

- เชิงคุณภาพ

เกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวายสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๐

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพไม้และหวายให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ และได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการผลิตไม้และหวายเพื่อการค้า ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๐. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

ว่าที่ร.ต.ภักครชานนท์ สายแก้ว ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

โทรศัพท์ ๐๙๐ ๙๒๘ ๘๒๘๒